

Abstrakt

Poskytování ekosystémových služeb v rámci sociálně-ekologických systémů je ovlivňováno řadou environmentálních a antropogenních hnacích sil, ovlivňujících přírodní ekosystémy. Kapacita ekosystémů současně poskytovat různé typy ekosystémových služeb je zároveň z podstaty limitována. Změny ekosystémů a související produkce ekosystémových služeb proto mají přímé důsledky pro existenci člověka a jeho blahobyť.

Cílem předkládané práce je představit modelovací přístup hodnotící regulační, zásobovací a kulturní ekosystémové služby a kvantifikující jejich potenciální rozpory (trade-offs). Tento přístup je ilustrován dvěma případovými studii, uskutečněnými ve vybraných biosférických rezervacích UNESCO v České republice – Biosférické rezervaci Třeboňsko a Biosférické rezervaci Šumava. Obě tyto oblasti jsou charakterizovány vysokými úrovněmi přírodního a kulturního bohatství, a zároveň jsou typické neshodami při definování priorit budoucího vývoje krajiny a krajinného managementu.

Prvním krokem této práce byla analýza sociálně-ekologické dynamiky studovaných oblastí pomocí série participativních scénářů ve spolupráci s místními zúčastněnými stranami. V této části práce byly zjištěny preference zúčastněných stran ohledně vývoje krajiny studovaných oblastí do roku 2050. Následně byly zhodnoceny dopady jednotlivých scénářů na ekosystémové služby a jejich rozpory s využitím kombinace prostorově explicitních modelů a modelovacích přístupů.

Výsledky práce ukazují, že zatímco scénáře upřednostňující ekonomické přínosy generované krajinou byly typické značnými rozpory mezi ekosystémovými službami, scénáře upřednostňující ochranu krajiny poskytovaly vyšší úroveň ekosystémových služeb s nižšími rozpory.

Závěry studie ukazují, že zatímco některé participativně vytvořené scénáře preferovaly spravování ekosystémů za účelem okamžitého ekonomického zhodnocení, započítání ekosystémových služeb a jejich rozporů ilustruje, že environmentálně zaměřené scénáře přinášejí vyšší dlouhodobé přínosy.

Závěry práce proto zdůrazňují význam hodnocení ekosystémových služeb a jejich rozporů pro udržitelný management krajiny, územní plánování a rozhodování o krajině. Účelem této disertační práce je též přispět k rozvoji dlouhodobého socio-ekologického výzkumu (long-term socio-ecological research, LTSER) v České republice.